

हेटवणे मध्यम प्रकल्प, कामाली, ता.पेण  
जि. रायगड पाणी वापराच्या  
फेरनियोजनाचा ताळेबंद मंजूर  
करणेबाबत.

**महाराष्ट्र शासन**

**जलसंपदा विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक :- संकीर्ण- २०२१/२५७/(प्र.क्र. ११५/२१)/मध्यम प्रकल्प

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक :-१४ जून ,२०२१.

**संदर्भ:-**

१) शासन पत्र क्र. बैठक २०२०/प्र.क्र २७/खारभूमी दिनांक २६.०६.२०२०

२) कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे यांचे पत्र क्रमांक  
कोंपाविम/तां-४/ हेटवणे मप्र./ ११०९ दिनांक १८/०३/२०२१.

**प्रस्तावना:-**

हेटवणे मध्यम प्रकल्प, रायगड जिल्ह्यातील पेण तालुक्यातील पेण पासून १० कि.मी.अंतरावर व खोपोली पासून २२ कि.मी. अंतरावर पासून ३० कि.मी अंतरावर पेण-खोपोली राज्य महामार्गावर मौजे वाक्रुळ गावाजवळ भोगेश्वरी या पश्चिम वाहिनी नदीवर स्थित असून ही नदी धरमतर खाडीस मिळते. सदर प्रकल्पाचा एकूण पाणीसाठा १४७.४९ दलघमी असून प्रकल्प अहवालानुसार पेण तालुक्यातील ६०५६ हे.क्षेत्र सिंचनाखाली प्रस्तावित आहे हेटवणे मध्यम प्रकल्पाच्या मंजूर तृतीय सुधारित प्रशासकीय मान्यताप्राप्त प्रस्तावामध्ये सिंचनासाठी प्रकल्पाच्या एकूण १४४.९८ दलघमी उपयुक्त पाणीसाठ्यापैकी ८९.०८ दलघमी सिंचनासाठी व ५५.९० दलघमी पाणी बिगरसिंचनासाठी आरक्षित होते. त्यानुसार ६०५६ हे. इतकी सिंचन क्षमता प्रस्तावित होती. तथापि आजमितीस बिगरसिंचनासाठी ११५.६८ दलघमी पाणी आरक्षित असल्याने तसेच ११८९ हेक्टर्स इतके क्षेत्र लाभधारकांच्या विरोधामुळे, डोंगराळ व दळी प्लॉटमुळे, नागरिकरणामुळे व रेल्वेने संपादित केलेल्या क्षेत्रामुळे कमी होत असल्याने सद्यस्थितीमध्ये सिंचनाकरिता एकूण २९.३० दलघमी पाणीसाठा शिल्लक राहत आहे. या अनुषंगाने प्रकल्पास उपलब्ध असलेल्या पाण्याचे फेरनियोजन करणे आवश्यक आहे. याबाबत मा.मंत्री (जसं) यांचेअध्यक्षतेखालील दि. ०६.०२.२०२० रोजी झालेल्या सविस्तर चर्चेचे व निर्देशाचे इतिवृत्त संदर्भ १ अन्वये निर्गमित केलेले आहे.

उपरोक्त जलनियोजनातील मूळ प्रकल्पीय पाणीवापर तरतूद व बिगरसिंचनासाठी मंजूर आरक्षणे यातील बदलामुळे उपलब्ध पाणीसाठ्याचे फेरनियोजन करून सुधारित ताळेबंद अंतिम करण्याबाबत कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे यांनी संदर्भीय मंत्रान्वये सादर केलेला प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

## शासन निर्णय :-

१. हेटवणे प्रकल्पाची मंजूर पाणी वापर १४७.४९ द.ल.घ.मी. आहे. त्यापैकी बिगर सिंचनासाठी ११५.६८ द.ल.घ.मी. पाणी आरक्षण झाले आहे. त्यामुळे सिंचनक्षमाता ६०५६ हेक्टर्स वरून २३७० हेक्टर्स इतकी शिल्लक रहाते. तथापि, पूर्ण झालेल्या कालव्याच्या लांबीतील क्षेत्र वशिर्की, कोप्रोली, वाशी या वितरीकावरील क्षेत्र असे ४२६८ हेक्टर्स क्षेत्र भिजविणेची लाभधारकांची मागणी आहे. हे लाभक्षेत्र अबाधित ठेवण्यासाठी नलिका वितरण प्रणाली व सूक्ष्म सिंचन तंत्रज्ञानाचा वापर करून मागणी पूर्ण करणे शक्य आहे. त्यानुसार पुढील प्रमाणे सुधारीत पाणी नियोजनास मान्यता देण्यात येत आहे.

अ.क्र.	घटक/तपशील	मंजूर तृतीय प्रकल्प अहवालानुसार पाणीवापर (द.ल.घ.मी.)	मंजूर फेरनियोजनाप्रमाणे पाणीवापर (द.ल.घ.मी.)
१	एकूण पाणीसाठा	१४७.४९	१४७.४९
२	अचल साठा	२.५१	२.५१
३	उपयुक्त पाणीसाठा	१४४.९८	१४४.९८
४	एकूण मंजूर बिगर सिंचन आरक्षण	५५.९००	११५.६८
५	सिंचनासाठी उपलब्ध पाणीसाठा	८९.०८	२९.३०
६	<b>प्रकल्पीय सिंचन क्षमता (हे.)</b>	६०५६	४२६८ (अंदाजित)

२. नलिका वितरण प्रणाली व सूक्ष्म सिंचन प्रणालीचा अवलंब करून उपरोक्त क्षेत्र पुर्नस्थापित करणेसाठी तांत्रिक सल्लागाराची नेमणूक करून अहवाल तयार करण्यास व कामे हाती घेण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. याचा खर्च सिंचन पुर्नस्थापन निधीतून भागविण्यात यावा.

३. हेटवणे प्रकल्पास लाभक्षेत्रात झालेले नागरीकरण व औद्योगिकीकरण, पडजमीनी, दळीचे प्लॉट यामुळे ११८९ हे. लाभक्षेत्रातून वगळण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सर्वे क्रमांक व गट क्रमांक निहाय लाभक्षेत्र वगळण्यासाठी निराधीसूचीत करण्याचा प्रस्ताव शासनास सादर करावा.

४. हेटवणे धरणाची उंची वाढीसंदर्भात व पाणलोट क्षेत्र, येवा फेरमोजणी इ. बाबत मुख्य अभियंता जलविज्ञान यांनी अभ्यास करून अहवाल सादर करावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२१०६१४१७५४२२६७२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

(ज्ञा.आ. बागडे)  
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत -

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
- २) मा मुख्यमंत्री महोदयांचे अप्पर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. मंत्री जलसंपदा यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. राज्यमंत्री जलसंपदा यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ५) मा. अप्पर मुख्य सचिव वित्त यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ६) अप्पर मुख्य सचिव नियोजन यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ७) अप्पर मुख्य सचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ८) सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ९) सचिव (प्रकल्प समन्वय) जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- १०) महालेखापाल -१/२ लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुद्येयता, महाराष्ट्रराज्य, मुंबई / नागपुर
- ११) कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे
- १२) मुख्य अभियंता द व प्र व सहसचिव जलसंपदा यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय मुंबई
- १३) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, मुंबई.
- १४) उपसचिव ( मो प्र १/२ / जसं/ निवसं / सिंव्य/ लाक्षेवि/ लपा/ जवि/ यांचे स्वीय सहाय्यक मंत्रालय मुंबई.
- १५) मध्यम प्रकल्प कार्यासन, संग्रहार्थ.